

patiënt *niet* op den grond, maar op een smalle tafel te leggen, terwijl op bldz. 154 wordt verlangd, dat de kunstmatige ademhaling *oogenblikkelijk* zal worden begonnen, waarmede weder eens aangetoond wordt, dat het betere de vijand van het goede is. Ook bij den electricch schijndood is het van het hoogste gewicht geen voor het leven kostbaren tijd te verliezen.

Hoe JELLINEK zich voorstelt, dat één helper de armen in den ondergreep aanvattend, de kunstmatige ademhaling uren kan volhouden, is een raadsel.

Als primum revivens zag JELLINEK bij dier en mensch aan de eerste *spontane* ademhalingsbeweging voorafgaan een slik- en mondbeweging.

Nog altijd ontbreekt een statistiek van electricch getroffen, waargenomen *onmiddellijk* na het ongeval door een *arts*, en de vaststelling van den toestand, bewusteloos of schijndood.

W. R. H. KRANENBURG.

F. B. TALBOT. *Treatment of epilepsy*. The Macmillan Company. New York 1930. 250 bldz. Prijs 4.— dollar.

TALBOT is vóór alles kinderarts en dus is het logisch, dat in dit boek de groote beteekenis der kinderziekten voor de ontwikkeling der ziekte, althans wat de voedingsverhoudingen betreft, tot zijn recht komt. Al is epilepsie een ziekte der volwassenen, in verreweg de groote meerderheid wordt de grondslag er van gelegd in den kinderleeftijd; bovendien ligt voor het 20ste jaar van de meeste lijdens de gewichtigste periode, waarin door het herstellen van afwijkingen, door het aanleeren van hygiënische gewoonten, kortom door een zorgvuldige behandeling, een treurig bestaan in een groot percentage der gevallen kan worden voorkomen. Terecht wordt in de graphische voorstelling van relatieve beteekenis der bestrijdingsmiddelen tegen epilepsie aan de fysieke, sociale en geestelijke hygiëne en dieet-gewoonten 75 pCt. invloed, aan medicamenten 27 pCt. en aan operatief ingrijpen slechts 2 of 3 pCt. toegeschreven. Daar bij tuberculose reeds gebleken is, dat de praeventieve maatregelen juist aan de voorbeschikten hun kwade kansen kunnen doen ontgaan, hoeveel te meer moet epilepsie-voorzorg de aandacht van de autoriteiten trekken; immers eenerzijds is hier geen sprake van infectie, doch wel van een zich in het organisme vestigende aanval-gewoonte. Anderzijds is alleen bij de epilepsielijders en welhaast nooit bij de tuberculoselijders, het dreigende gevaar van *psychischen* ondergang aanwezig, waardoor de gemeenschap juist in het geval van de verouderde epilepsie voor groote kosten komt te staan.

Er zijn aanvechtbare, ja zwakke plekken in het boek; bijv. waar TALBOT — vermoedelijk door zijn wat eenzijdig ziekenmateriaal — bekend niet te gelooven aan een menstrueelen factor, waar hij wat buiten proportie nadruk legt op het ketogene dieet (veel vet, weinig koolhydraten), waartoe men kwam, toen de mode van „de hongerkuur” verlaten werd, en hoewel men hem gaarne wat critischer zag bij het bespreken van de dehydratiekuur, kan het

boek wel aanbevolen worden, ook voor een lezer, die sceptischer is aangelegd dan de schrijver. Hij zal zich niet te veel ergeren, wanneer de schrijver zonder schijn van bewijs aanneemt (bldz. 226), dat het dieet het was, waardoor de epileptiforme verschijnselen, sinds 4 maanden bij het kind voorgekomen, achterwege bleven, doch zal vermoedelijk aan de zorgvuldige contrôle, op het kind gedurende de behandeling uitgeoefend, het leeuwendeel van het succes toeschrijven.

L. J. J. MUSKENS.

K. WESTPHAL, F. GLEICHMANN en W. MANN, *Gallenwegsfunction und Gallensteinleiden*. Uitg. JULIUS SPRINGER, Berlin 1931. Prijs 18 Mark.

De schrijvers van dit boek hebben zich ten doel gesteld een klinisch, experimenteel en pathologisch-anatomisch onderzoek te verrichten over het probleem der galsteenvorming. In acht hoofdstukken wordt een overzicht gegeven van de op dat gebied heerschende meeningen. Vooral zijn, te dien opzichte, de functie en bouw der extra-hepatische galwegen aan een uitvoerige studie onderworpen.

Voor een groot deel is het werk oorspronkelijk, daardoor heeft het boek een zeer eigen karakter. In zake het vraagstuk der galsteenvorming meenen zij, op grond van experimenteel onderzoek bij dieren, vooral aan stuwing ten gevolge van stoornissen in het samenspel van de verschillende spiermechanismes der galwegen, de z.g.n. dyskinesieën een belangrijke beteekenis te moeten toeschrijven. De oude leer van MECKEL VON HEMSBACH en van NAUNYN, waarbij naast stuwing ook de infectie der galwegen bij het ontstaan van galsteen zoo'n belangrijke plaats inneemt, verwerpen de schrijvers volkomen. Wat ASCHOFF en zijn school voor den solitair cholesterinsteen aanneemt, namelijk de aseptische genese, wordt door hen ook voor andere steensoorten voorgestaan. Op zich zelf is dit niets nieuws; de Deensche onderzoeker BOYSEN, later ook ROVSING, en D. KLINKERT, hebben deze opinie reeds lang geleden verkondigd.

WESTPHAL en zijn medewerkers echter leggen in deze monographie vooral den nadruk erop, dat stoornissen in de functie der extra-hepatische galwegen, met als gevolg een dyskinetische stuwing eventueel gecombineerd met pathologische resorptie in de galblaas, de grondoorzaak is voor galsteenvorming; althans voor het eerste begin daarvan, zonder dat daarbij bacteriën en ontstekingsverschijnselen beteekenis behoeven te hebben.

In een groot aantal proeven op honden, welke dieren zij voor dit doel kozen, omdat de anatomische verhoudingen in het galwegenstelsel bij den hond zich in het bijzonder daarvoor leenen, konden zij, met bovengenoemde factoren rekening houdend, in het experiment galsteenvorming verwekken. Het zou te ver voeren in een referaat de techniek der goed gedocumenteerde studie weer te geven.

Ook de klinische zijde van het vraagstuk der dyskinesieën wordt